

Medlem ikke faar sin Villie paa dette Punkt. Jeg mener derfor ikke, vi bør tage Ændringsforslaget tilbage.

Justitsministeren (Rytter): Til den sidste ærede Taler skal jeg blot sige, at naar jeg udtalte det, jeg gjorde, om det socialdemokratiske Medlem, sigtede jeg selvfølgelig ikke til direkte at tage Ændringsforslaget tilbage, men jeg sigtede til, at han udtalte saa stor Beundring for det radikale Parti, der overhovedet gad stille den Slags Forslag, naar de ikke vilde tage Ansvar for Loven. Det fremgik tydeligt af mine Ord, at det var det, jeg mente. Jeg ved godt, at det ærede Medlem Hr. Jacobsen er en god Partifælle af mig og heldigvis ikke Medlem af Socialdemokratiet. — Jeg synes, at Præsterne har Krav paa denne Retfærdighedshandling. Borgerne kan vælge borgerligt Ægteskab, de kan gaa til hvilken Præst de ønsker, jeg synes derfor, de har al den Ret, der kan tilkomme dem. Jeg tror overhovedet ikke, at det nævnte Tilfælde vil komme til at foreligge ret mange Gange, og jeg tror, man vil tale sig til rette, saa Offentligheden ikke faar noget at vide om det.

J. Oskar Andersen: Der er fra flere Sider talt om Præsternes Samvittighed, som om det var en fuldstændig individuel Villie, man stod overfor. Men man maa gøre sig klart, at vor Kirke hviler paa en ganske bestemt objektiv Basis, nemlig Skriften; derfor kan jeg ikke være enig med det ærede Medlem Hr. Holstein. Hvis man kommer i et saadant Tilfælde, som man foregøgl sig, og Sagen gaar til Biskoppen, vil denne komme til at dømme om, hvorledes vedkommende Præsts Stilling forholder sig til den hellige Skrift. Det er ganske vist, som det ærede Medlem Hr. Holstein sagde, ikke noget objektivt juridisk Grundlag, men man har dog det objektive Grundlag, der har været for Folkekirken lige siden Reformationen, ogsaa med Hensyn til Betingelserne for den kirkelige Ægteskabsstiftelse. Derfor forstaar jeg ikke, hvad det ærede Medlem Hr. Moltesen sluttelig sagde, efter at have fremhævet Ordene af Martin Luther: Luther henviser netop til, at naar Vielse finder Sted, maa man tage Hensyn til, hvad den hellige Skrift lærer. Derfor behøver man ikke at være bange for, at Biskoppen vil komme i Samvittighedskval, naar han skal dømme over, hvorvidt Præsterne følger Skriftens Lære, eller hvorvidt han af fuldstændig vilkaarlige Grunde nægter at foretage en Vielse.

Holstein: Der er vistnok almindelig Enighed om, at i de Tilfælde, det her drejer sig om, at en Præst nægter at foretage en Vielse, er det et religiøst Anliggende, en personlig Samvittighedssag. I disse Tilfælde henvises han til Biskoppen, som skal afgøre, hvorvidt Præstens Samvittighedsgrunde er fyldestgørende. Jeg har ment, at dette maatte Biskoppen afgøre efter sin bedste Samvittighed, medens min ærede Partifælle mener, at Biskoppen her har, ganske vist ikke en juridisk objektiv Regel at gaa efter, men en objektiv Regel i den hellige Skrift. Det staar mig ikke klart, hvilken denne objektive Regel i den hellige Skrift er. Men jeg vil i denne Forbindelse gerne henvise til en Diskussion, der fandt Sted i Begyndelsen af Halvtredserne mellem Søren Kierkegaard og Dr. theol. Rudelbach, som havde rost Søren Kierkegaard i Anledning af Loven af 1851 om borgerligt Ægteskab, og havde hævdet, at denne Lov faldt tuld-stændig i Traad med Søren Kierkegaards Bestræbelser for at emancipere det religiøse Liv fra Statskirken. Denne Opfattelse gjorde Søren Kierkegaard den mest lidenskabelige Indsigelse imod og skrev i den Anledning en meget lærerig Artikel, hvori han redegjorde for hie sit Standpunkt med Hensyn til Kristendommen, personlig Religiositet og Folkekirken, og det er netop med Henblik paa det ærede Medlem Hr. Moltesens Udtalelser om Luther værd, i denne Forbindelse, hvor vi har Ægteskabet til Forhandling, at mindes, hvad Søren Kierkegaard i Anledning af Loven om borgerligt Ægteforening af 1851 sagde om Luther og Ægteskabet.

Søren Kierkegaard skriver i denne Artikel. — hvis den højtærede Formand tillader, at jeg citerer.

Formanden: Det hører vel egentlig hjemme i en Generaldebat, med mindre det er et kort Citat.

Holstein: Det belyser netop Stillingen med Hensyn til dette Ændringsforslag. Han siger: „Samvittighed og Samvittighedssag kan — dette er evig vist og ligger i Sagen selv, thi Samvittighed er ingen numerisk Bestemmelse — kun repræsenteres af en enlig Mand og i Charakter, ved Handling, ikke ved at foranledige en Discussion, der ender med Ballotation. Alt, hvad der er Parti og vil virke som Parti, maaskee endog intrigerende — naar det mod et Bestaaende vil beraabe sig paa „Samvittighed“, da forskylder det en Usandhed. Som Exempel kan tjene Luthers